

1882

KONYA TİCARET ODASI
KONYA CHAMBER OF COMMERCE

İSLAM İŞBİRLİĞİ TEŞKİLATININ İŞLEVSELLİĞİ VE TÜRKİYE'NİN ROLÜ

NAZLI ÜSTÜN

Araştırma Raporu

Ekonomik Araştırmalar ve Proje Müdürlüğü

KONYA
Nisan, 2016
www.kto.org.tr

1882
KONYA TİCARET ODASI
KONYA CHAMBER OF COMMERCE

İslam İşbirliği Teşkilatı'nın İşlevselliği ve Türkiye'nin Rolü

İÇİNDEKİLER

1. GİRİŞ	1
2. İSLAM İŞBİRLİĞİ TEŞKİLATININ TARİHİ VE YAPISI	1
3. İSLAM İŞBİRLİĞİ TEŞKİLAT'NIN İŞLEVSELLİĞİ VE ETKİN OLAMAMASININ SEBEPLERİ	5
4. 13. İSLAM ZİRVESİ VE TÜRKİYE'NİN ROLÜ	7
5. SONUÇ	8
6. KAYNAKÇA	9

1. GİRİŞ

İslam İşbirliği Teşkilatı (İİT), 1969 yılında bir Hristiyan'ın Mescid-i Aksa'yı kundaklama girişimi sonrası ortak tavır alma adına aynı yılın Eylül ayında kurulan uluslararası bir örgüttür. Kurulduğundan bugüne değin amacı, Müslüman ülkeler arasında sadece dini değil; ekonomik, siyasal, sosyo-kültürel gibi pek çok alanda işbirliği ve dayanışmayı arttırmaktır. Bugün, Suriye'nin üyeliğinin askıya alınmasının ardından 56 Müslüman ülkenin aktif üyeliğinin bulunduğu İİT, Birleşmiş Milletler'den sonra en fazla üyeye sahip örgüt konumundadır.

Dünyadaki 1,5 milyarlık Müslüman âleminin görünürdeki en büyük uluslararası temsilcisi İslam İşbirliği Teşkilatı'nın işlevselliği son yıllarda sıklıkla tartışılır olmuştur. İİT'nin İslam ülkelerinin sorunlarına çözüm bulamaması, son olarak Arap baharı ile İslamofobi ile müdahalede yetersiz kalması tartışma konusu olmuştur. İİT'nin özellikle son gelişmeler karşısında pasif kalması eleştirilirken örgütün daha aktif olmasında Türkiye'nin öncü rol üstlenebileceği belirtilmektedir. Bu kapsamda Örgütün Dönem Başkanlığı'nın önümüzdeki 3 yıl için Türkiye'ye geçmesi ile İİT'nin uluslararası alandaki sesinin daha yüksek çıkması beklenmektedir.

Bu çalışmada İslam İşbirliği Teşkilatı'nın yapısı, işleyişi, uluslararası arenada etkin olamamasının sebepleri ve örgütün geleceğinde Türkiye'nin rolü ele alınacaktır.

2. İSLAM İŞBİRLİĞİ TEŞKİLATININ TARİHİ VE YAPISI

1967 yılında gerçekleşen Arap-İsrail savaşı sonrasında Doğu Kudüs'ün işgal edilmesi ve 1969 yılında Müslümanların kutsal mekânlarından olan Mescid-i Aksa'nın kundaklanması o günkü adıyla İslam Konferansı Örgütü'nün kurulması için ana etken olmuştur. Fas ve Suudi Arabistan'ın ortak çağrısıyla ilk kez Fas'ta toplanan İslam Zirvesi'nin sonrasındaki süreçte İslam Konferansı Örgütü kurulmuştur. Sadece İslam dünyasının dışarıdan kaynaklanan sorunlarının değil, Arap ülkeleri arasında yaşanan anlaşmazlıkların da bu oluşumda etkisi olduğu görülmektedir. Örgütün kuruluşunda Suudi Arabistan Kralı Faysal'ın Filistin meselesi ile birlikte Arap milliyetçiliğinin yükselişi gibi sorunları da tehlike olarak gördüğü söylenebilir.

1970 yılında Suudi Arabistan'ın Cidde şehrinde düzenlenen ilk Dışişleri Bakanları Konseyi'nde alınan kararlar sonucunda öncelikle kuruluşun sekretaryasının Cidde'ye taşınması ve daimi bir statüye sahip olması kararlaştırılmıştır. 1972 yılında düzenlenen bir başka Dışişleri Bakanları Konseyi'nde ise İKÖ'nün kuruluş yasası kabul edilmiş ve istenen hukuki statüye ulaşılmıştır.

Pakistan'daki ikinci toplantılarında İslam Kalkınma Bankası'nın kuruluş planı gündeme getirilmiştir. Bunun ardından İKÖ maliye ve ekonomik işleri bakanları 1973 yılında katıldıkları Cidde toplantısında mali ve parasal bir müessesenin kuruluşunun önemini vurgulamışlardır. Nihayet İslam Konferansı Teşkilatı'nın 20 Ekim 1975 tarihli zirve toplantısında **İslam Kalkınma Bankası**'nın kuruluş planı onaylanmıştır.

2005 yılından sonra yapılan reform çağrılarının akabinde başlayan bu süreç neticesinde İİT, 2011 yılında Astana'da yapılan Dışişleri Bakanları Konseyi kararları doğrultusunda tüzüğünü ve ismini değiştirmiştir. Örgütün yeni adı **İslam İşbirliği Teşkilatı (İİT)** olmuştur. Bugün İslam İşbirliği Teşkilatı, İslam ülkelerinin tek çatı altında toplandığı tek kuruluş sıfatına sahiptir.

İİT'nin organları arasındaki en yüksek statüye sahip olanı **İslam Zirvesi**'dir. Normal durumlarda her üç yılda bir toplanan bu zirvelerde teşkilatın temel siyaseti ve izleyeceği adımlar belirlenmektedir.

İslam zirvelerinde alınan kararların uygulamaları ise İİT'nin **Dışişleri Bakanları Konseyleri**'nde takip edilir. Bu konseylere genelde üye ülkelerin dışişleri bakanları katılmakla beraber, dışişleri bakanlarının katılmadığı durumlarda diplomatik temsilcilerin de katılması uygun görülmüştür. Olağan toplantıları yılda bir kez yapılan bu konsey, Genel Sekreter'in veya herhangi bir üye ülke temsilcisinin talebi doğrultusunda olağanüstü de toplanabilmektedir.

Organizasyonun yönetici organı ise Daimi Sekreteryaya, iki organın kararlarının uygulanması ile görevlendirilmiştir ve merkezi Suudi Arabistan'ın Cidde şehrinde yer alır. Üye ülkeler arasındaki iletişimi ve koordinasyonu sağlayan ve ayrıca yürütme görevi olan **Genel Sekreter** ise alınan kararların uygulanmasının takibini yapmaktadır. Şu anki Genel Sekreter 2014'ten beri İyad bin Emin Madani'dir. Madani görevini 2014 yılında, ilk kez seçimle Genel Sekreter olan Ekmeleddin İhsanoğlu'ndan devralmıştır.

İhsanoğlu döneminde Türkiye'nin artan nüfuz ve etkisinden bahsedilse de, Mısır darbesi başta olmak üzere Arap Baharı'nın genel seyrinde Türkiye hükümetleri ve İhsanoğlu arasında görüş ayrılıkları da gözlemlenmiştir. Genel Sekreter Medeni'nin ise, Suudi Arabistan'da daha önce üstlenmiş olduğu kabine görevlerine bakıldığında, kral ailesine yakın bir isim olduğu görülmektedir.

İİT yasasına göre toplam 11 ayrı organa ayrılmış diğer kurumsal yapılarını ise Daimi Komiteler, İcra Komitesi, Uluslararası İslami Adalet Divanı, İnsan Hakları Bağımsız Daimi Komisyonu, Daimi Temsilciler Komisyonu, Yardımcı Organlar, Uzmanlık Kuruluşları ile bağlı diğer kurum ve kuruluşlar oluşturmaktadır.

İslam İşbirliği Teşkilatı'nın başlıca organları şunlardır:

- Ekonomik ve Ticari İşbirliği Daimi Komitesi (COMCEC-İSEDAK)
- Bilimsel ve Teknolojik İşbirliği Daimi Komitesi (COMSTECH)
- Enformasyon ve Kültürel İşler Daimi Komitesi (COMIAC)
- Daimi Mali Komite
- Kudüs Komitesi
- Ekonomik, Kültürel ve Sosyal Sorunlar İslami Komitesi

Destekleyici Kurumlar

- İslam Ülkeleri İstatistik, Ekonomik ve Sosyal Araştırma ve Eğitim Merkezi (SESRIC), Ankara, Türkiye.
- İslami Tarih, Sanat ve Kültür Araştırma Merkezi (IRCICA), İstanbul, Türkiye.
- İslami Teknoloji Üniversitesi, Dakka, Bangladeş.
- İslami Ticaret Geliştirme Merkezi, Kazablanka, Fas.
- İslami Fıkıh Akademisi, Cidde, Suudi Arabistan.
- Islamsate İslami Ağı, Riyad, Suudi Arabistan ve Pakistan.
- İslami Dayanışma Fonu Yönetici Bürosu ve Vakfı, Cidde, Suudi Arabistan.
- Nijer İslami Üniversitesi, Niamey, Nijer.
- Uganda İslami Üniversitesi, Mbale, Uganda.

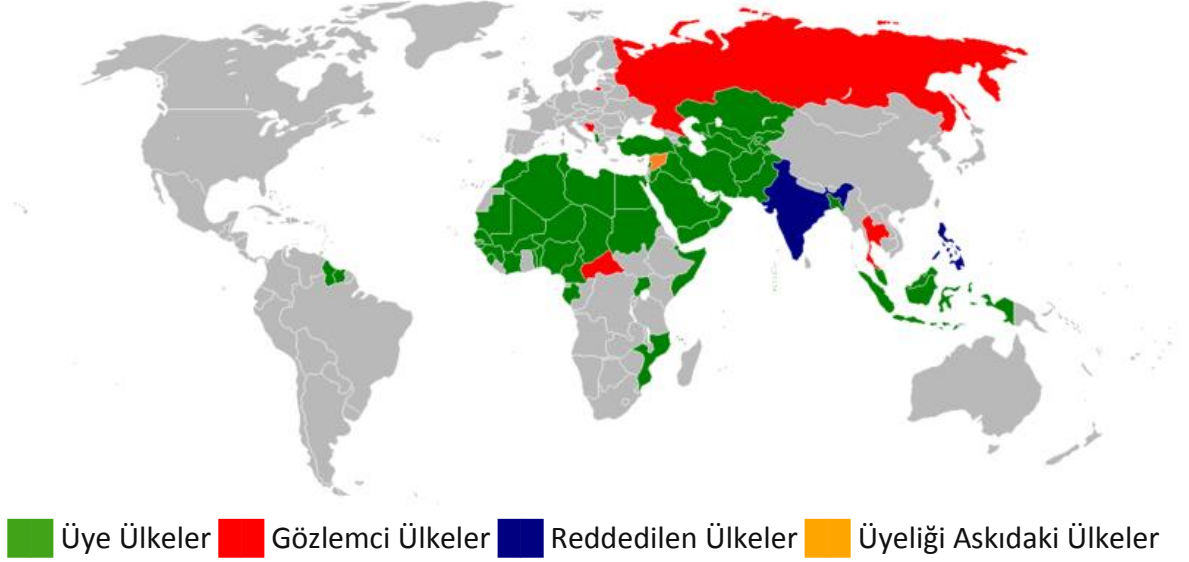
Uzmanlaşmış Kurumlar

- İslami Kalkınma Bankası (IDB), Cidde, Suudi Arabistan.
- İslami Eğitim, Bilim ve Kültürel Organizasyonu (ISESCO), Rabat, Fas.
- İslami Devletler Yayın Organizasyonu (ISBO) ve Uluslararası İslam Haber Ajansı (IINA), Cidde, Suudi Arabistan.

Bağlı Enstitüler

- İslami Ticaret ve Sanayi Odası (ICCI), Karaçi, Pakistan.
- Dünya İslam Ekonomi Forumu (WIEF), Kuala Lumpur, Malezya.
- İslami Başkentler ve Şehirler Organizasyonu (OICC), Cidde, Suudi Arabistan.
- İslami Dayanışma Oyunları Spor Federasyonu, Riyad, Suudi Arabistan.
- Uluslararası İslâm Âlemi Komitesi (ICIC), Bingazi, Libya.
- İslami Gemi Birliği (ISA), Cidde, Suudi Arabistan.
- Uluslararası Arap-İslami Okullar Dünya Federasyonu, Cidde, Suudi Arabistan.
- İslami Bankalar Uluslararası Birliği (IAIB), Cidde, Suudi Arabistan.
- Diyalog ve İşbirliği İslami Konferansı Gençlik Forumu, (ICYF-DC) İstanbul, Türkiye.
- İslami Bankalar ve Finansal Kurumlar Genel Kurulu (CIBAFI), Manama, Bahreyn.
- Standartlar ve İslam Ülkeleri Metroloji Enstitüsü (SMIIC), İstanbul, Türkiye.

Teşkilatı oluşturan coğrafya Afrika kıtası ağırlıkta olmak üzere sırasıyla Asya ve Avrupa kıtasını içine almaktadır. Coğrafi olarak baktığımız zaman dünyada ağırlığı hissedilen bir teşkilat olması gerekir. Ancak kapladığı alan ile etkisi neredeyse ters orantılı bir durumda.

Üye Ülkeler

 Afganistan İslam Devleti	 Gine Cumhuriyeti	 Nijer Cumhuriyeti
 Arnavutluk Cumhuriyeti	 Gine Bissau Cumhuriyeti	 Nijerya Federal Cumhuriyeti
 Azerbaycan Cumhuriyeti	 Guyana Cumhuriyeti	 Özbekistan Cumhuriyeti
 Bahreyn Krallığı	 Irak Cumhuriyeti	 Pakistan İslam Cumhuriyeti
 Bangladeş Halk Cumhuriyeti	 İran İslam Cumhuriyeti	 Senegal Cumhuriyeti
 Benin Cumhuriyeti	 Kamerun Cumhuriyeti	 Sierra Leone Cumhuriyeti
 Birleşik Arap Emirlikleri	 Katar Devleti	 Somali Cumhuriyeti
 Brunei Darüsselam	 Kazakistan Cumhuriyeti	 Sudan Cumhuriyeti
 Burkina Faso	 Kırgızistan Cumhuriyeti	 Surinam Cumhuriyeti
 Cezayir Demokratik Cumhuriyeti	 Komorlar Birliği	 Suudi Arabistan Krallığı
 Cibuti Cumhuriyeti	 Kuveyt Cumhuriyeti	 Tacikistan Cumhuriyeti
 Çad Cumhuriyeti	 Libya Cumhuriyeti	 Togo Cumhuriyeti
 Endonezya Cumhuriyeti	 Lübnan Cumhuriyeti	 Tunus Cumhuriyeti
 Fas Krallığı	 Malezya	 Türkiye Cumhuriyeti
 Fildişi Sahilleri Cumhuriyeti	 Maldivler Cumhuriyeti	 Türkmenistan Cumhuriyeti
 Filistin Devleti	 Mali Cumhuriyeti	 Uganda Cumhuriyeti
 Gabon Cumhuriyeti	 Mısır Arap Cumhuriyeti	 Umman Sultanlığı
 Gambia Cumhuriyeti	 Moritanya İslam Cumhuriyeti	 Ürdün Krallığı
	 Mozambik Cumhuriyeti	 Yemen Cumhuriyeti

* Suriye Arap Cumhuriyeti'nin üyeliği 2012 yılında askıya alınmıştır.

Gözlemci Ülkeler

- Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti, Kıbrıs Türk Devleti adıyla
- Rusya Federasyonu
- Bosna-Hersek
- Tayland
- Orta Afrika Cumhuriyeti

3. İSLAM İŞBİRLİĞİ TEŞKİLAT'NIN İŞLEVSELLİĞİ VE ETKİN OLAMAMASININ SEBEPLERİ

İslam İşbirliği Teşkilatı (İİT), birbirinden siyasal, sosyo-ekonomik ve kültürel olarak farklı 56 ülkeyi bünyesinde barındırmaktadır. Bu özelliği bir yönüyle avantaj iken diğer taraftan atalet sebebi olmuştur. Her bir İİT üyesi ülkenin hadiselere bakış şekli, öncelikleri, uluslararası ve bölgesel ittifakları, belirli ülkelerle olan ilişkileri, o ülkenin İİT içerisindeki pozisyonunu, dolayısıyla İİT'nin bir bütün olarak karar alıp icra edebilme kabiliyetini etkilemektedir.

Diğer bir husus İİT üyesi ülkelerin güç gösterebilme kapasitesidir. Bu ise, ekonomilerinin gücü, teknolojik seviyeleri, demokratik siyasi yapıya sahip olup olmaması ve en önemlisi çağın gerektirdiği yeteneklerle donanmış bireylere sahip olup olmaması ile alakalıdır. İİT üyesi 56 ülkenin 22'si dünyanın en fakir ülkeleri. Diğer taraftan, belli bir ekonomik güce sahip İİT ülkelerinin ekonomileri ya petrol ve doğalgaz gibi yeraltı zenginliklerinin işletilmesine dayalı ya da AB ve ABD gibi ülkelere satabildikleri katma değeri düşük ürünlerin üretimine. Bu yeraltı zenginliklerini işleyecek teknoloji için Batı ülkelerine bağımlı olmaları ayrı bir mesele.

Bunun yanında, yüksek teknoloji üretemeyen ve ekonomileri büyük ölçüde Batı'ya bağımlı bu ülkelerin caydırıcı bir askeri güce sahip olmaları mümkün değil. Böyle olunca 56 üyeli İİT'nin uluslararası olaylar karşısında neden atıl kaldığını anlamak zor değil.

Diğer yandan İİT'nin Avrupa Birliği gibi bir entegrasyona dönüşmemesinin sebebi, üye ülkelerin ortak bir ajandasının olmaması. AB ülkeleri, öncelik olarak AB oluşumunu öncelerken, ne yazık ki İİT üyeleri bu yaklaşımdan oldukça uzak. Bu ülkelerin kendi aralarındaki ekonomik ve ticari ilişkileri zayıfken diğer ülkelerle farklı bir görüntünün çizilmesi, bu tespiti destekliyor.

İİT'nin atıl haldeki yapısı 11 Eylül 2001 tarihinden sonra kısmen değişmeye başlamış ve teşkilata daha fazla önem verilmeye başlanmıştır. Nitekim bu tarihten sonra ortaya çıkan terörizm tehdidi, İslam ülkelerinin etnik ve mezhepsel temelli ayrışma kuşağına sürüklenmesi, hatta Irak ve Afganistan örneklerinde olduğu gibi dışarıdan müdahalelerin gerçekleşmesi söz konusu olmuştur.

2005 yılında demokratik bir seçim ile İİT'nin Genel Sekreterliğine Ekmelettin İhsanoğlu getirilmiştir. Akabinde, temelinde modernleşme ve ılımlılaştırma vizyonuna dayalı yeni bir vizyon ile '10 Yıllık Hareket Planı' kabul edilmiştir. İhsanoğlu'nun gerçekleştirdiği en büyük değişim, üye ülkelerin nazarında Teşkilatı'nın varoluş algısının ve buna bağlı hareket tarzının değişimi olmuştur.

2005'ten bu yana teşkilat, üye ülkelerin siyasi ve sosyo-ekonomik durumlarının iyileştirilerek, uluslararası toplumun yapıcı birer üyeleri olmalarına katkı sağlamayı amaçlayan, proaktif bir hareket tarzı benimsemiştir. Buna bağlı olarak İslamofobia ile mücadeleden tutun üye ülkelerde insan haklarının korunmasına yönelik her çalışmada aktif rol almaya başlamıştır. İhsanoğlu'na göre, İslam dünyasının geleceği, üye ülkelerin yönetim, insan haklarına saygı, kadın-erkek eşitliği, şeffaflık, çoğulculuk ve hukukun üstünlüğü gibi değerleri özümseyip uygulamalarına bağlıdır. İhsanoğlu'nun bu değerleri teşkilatın gündemine sokması, yavaş da olsa üye ülkelerde bu değerlerin uygulamaya konulması tarihi bir olaydır.

Bununla birlikte 2010 yılında Tunus'ta başlayan ve Arap Baharı olarak adlandırılan bölgedeki demokratikleşme çabalarında İİT oldukça tartışmalı bir rol oynayarak bu sürecin aktif ve önde gelen aktörleri arasında yer almamıştır. Filistin meselesi dışında sadece İslamofobi ve dünyadaki Müslüman azınlıklar mevzularında mutabık kalan İİT üyeleri, Arap Baharı sürecinde farklı görüşlere sahip olmuşlardır.

Mısır'da Muhammed Mursi'ye yönelik askeri darbeye ise İİT, oldukça pasif bir rol oynamış ve tartışmalardan uzak durmayı tercih etmiştir. İİT'nin ve özellikle dönemin Genel Sekreteri İhsanoğlu'nun bu tavrı Türkiye'de ciddi manada eleştirilmiştir.

Kendi üye ülkelerinin birçoğunun da dâhil olduğu bu olaylara diğer uluslararası örgütlere kıyasla daha az müdahil olan İİT, halen yoğun çatışmaların yaşandığı ve radikal devlet dışı aktörlerin de dâhil olduğu Suriye krizine yönelik de belirleyici bir rol oynayamamıştır.

İslam âleminin şiddet ve terörizm ile anılması, İslam ülkelerinin birbirlerinin iç işlerine karışma fiili ve mezhepsel kutuplaşma değişim koşulu için başat nedene dönüşmüş durumdadır. Dolayısıyla sadece Ortadoğu coğrafyasında değil, Dünya'nın genelinde yaşanan gelişmeler İİT'nin işlevselliğinin artırılmak istendiği sonucunu ortaya çıkarmaktadır.

Diğer taraftan, İİT'nin uluslararası diyalog platformuna dönüşmesi, onu benzerlerinden ayıran ve güçlü kılan bir özellik. Öyle ki, hepsi Müslüman olan bu ülkelere daha demokratik olanlar diğerlerini benzer değerleri benimsemiş noktasında teşvik edebilmekte; daha ılımlı ve modern olanlar, daha radikal ve nostalgilerle yaşayan ülkelere ilham verebilmektedir. Kendi aralarında sağlıktan turizm ve ticarete, teknoloji transferinden eğitime kadar birçok alanda işbirliğinin tohumunu atılmakta ve hayata geçirilmektedir. Bu 56 ülkenin kendi aralarındaki ticareti artırması, İİT'nin potansiyelini harekete geçirebilmesi için çok önemli.

4. 13. İSLAM ZİRVESİ VE TÜRKİYE'NİN ROLÜ

1969'dan bu yana faaliyet gösteren İslam İşbirliği Teşkilatı'nın **13. İslam Zirvesi Toplantısı**, 10-15 Nisan 2016 tarihlerinde İİT üyesi ülkeler Devlet ve Hükümet Başkanlarının katılımı ile İstanbul'da yapılmıştır. Toplantının ana teması İİT'nin 2016-2025 dönemi için benimseyeceği program ve bu programların uygulanması için gereken faaliyet planları üzerinde uzlaşmaktır.

Bu toplantı ile örgütün dönem başkanlığı Mısır'dan Türkiye'ye geçmiştir. Bölgedeki krizlere yönelik çözüm arayışlarında önemli bir rol üstlenmesi gereken İİT'nin 2016-2019 dönem başkanlığını Türkiye yapacaktır. Bir önceki dönem başkanlığını yapan Mısır, birçok iç sorunla uğraştığından bölgesel siyasette öncülük yapamamış hatta darbe rejiminin toplumsal taleplere yönelik olumsuz tavrı ülkenin kendi iç sorunlarını da çözememesine sebep olmuştur.

Türkiye'nin 3 yıl süreyle devraldığı dönem başkanlığında öne çıkan konu başlıkları arasında:

- Terörle Mücadele,
- İslam Karşıtlığıyla Mücadele,
- Mezhepsel Gerilimi Azaltma,
- Ekonomik Kalkınma,

konularının daha çok dikkate alınmaya başlayacağı anlaşılmaktadır.

Bu anlamda İİT üyelerinin, İstanbul merkezli olacak ve İİT'na bağlı çalışacak Polis İşbirliği ve Koordinasyon Merkezi'nin kurulması kararının alınması, teşkilat tarihi açısından önemli bir miladı teşkil etmektedir.

Diğer yandan zirve sırasında Kazakistan ve Türkiye'nin beraber yayınladığı, 8 maddeden oluşan "İslami Yakınlaşmaya İlişkin Ortak Bildiri" içerisinde yer alan konular da benzer amaç taşıyarak "İslami altyapı entegrasyonu" konusunun önümüzdeki dönemde üzerinde durulacağını işaret etmektedir.

Suriye krizi, Filistin sorunu, Azerbaycan ve Ermenistan arasında Dağlık Karabağ'da yaşanan çatışmaların zirve esnasında gündeme gelmesi de İİT'nin, küresel sistem içerisinde eskiye göre daha aktif bir biçimde kullanılmak istendiği sonucunu besleyen bir gelişme olmuştur.

İstanbul zirvesinde açıklanan sonuç bildirgesinde İran'a karşı ağır suçlamaların yöneltilmesiyle, bu yolda alınacak çok mesafenin olduğunu işaret etmiştir. Bu koşullar altında Türkiye'nin üzerine düşen birincil sorumluluk, şiddetin ana kaynaklarından olan mezhepsel gerginlik ve çatışmaların azaltılması, yok edilmesi olmalıdır.

Türkiye'nin dönem başkanlığının ise İİT için yeni bir başlangıç olduğu düşünülebilir. Suriye'deki iç savaş, bölgede devam eden DAİŞ tehlikesi, Yemen krizi, mezhepsel çatışmalar, İran-Suudi Arabistan gerginliği ve Filistin meselesi gibi birçok konu başlığının çözüm beklediği günümüzde Türkiye, İİT kanalıyla İslam ülkelerinin ortak hareket etmelerine yönelik yeni bir dinamizme

öncülük edebilir. Aynı zamanda Türkiye'nin, kendisinin de doğrudan karşı karşıya kaldığı düzensiz göç, mülteci krizi ve Avrupa'da yükselen İslam karşıtlığı (İslamofobi) gibi konularda İslam ülkelerinde farkındalık ve dayanışmanın artırılması için çaba göstermesi olumlu ve somut sonuçlar meydana getirecektir.

Diğer yandan Türkiye'yi, İİT'nda en değerli konuma taşıyan iki önemli faktör akıllardan çıkarılmamalıdır. Bunlardan ilki demokrasimiz, diğeri ise tarihi ve milli kültürel kudretimizdir.

Türkiye, hem sivil toplum kuruluşları itibarıyla hem de küresel sorunlara ilgi bakımından İslam İşbirliği Teşkilatı üyeleri arasında en gelişmiş ülkedir. Türkiye'nin Müslümanlar arası yardımlaşma, dayanışma konusunda öncülük yapması da bu gelişmişlik düzeyinin bir sonucudur. Teşkilat içinde Türkiye'nin kesinlikle öncü rol üstlenmesi gerekmektedir.

5. SONUÇ

1969 yılında kurulan İslam İşbirliği Teşkilatı, 56 üye ülkesi bulunmasına, geniş bir nüfus kitlesini temsil etmesine, hatta büyük ekonomik güce sahip olan üyeleri bulunmasına karşın, daha çok sembolik olarak kalmış, örneğin Avrupa Birliği gibi işlevselliği olan bir yapılanma olmayı başaramamıştır. Bu durum İslam toplumu adına büyük bir eksikliklerdir.

Aslında İslam İşbirliği Teşkilatı İslamofobi dâhil Müslümanların tüm sorunları karşısında aktif rol oynayacak bir numaralı örgüttür. Ve bunun için önce medyayı, uluslararası algıyı tersine çevirmesi; sonra da üyelerinin birlikte kolektif hareket etmesini sağlaması gerekmektedir.

Ortadoğu'da hala sınırların değiştirilmesi riski varken ve bu tehdit 10'a yakın İslam ülkesini (Suriye, Irak, İran, Suudi Arabistan, Yemen, Lübnan, Mısır, Libya ve Türkiye) tesiri altına almışken, İİT üyelerinin birbirlerine karşı destekleyici yaklaşım sergilemelerinin önemi ortaya çıkmaktadır.

Küresel ekonomik güç dengesinin değiştiği, uluslararası kurumların sorgulandığı bu dönemde, İİT yeni bir motivasyonla küresel ekonomide prestijini yükseltmek zorundadır. Bunun için, birçok kurum ve kuruluşları bünyesinde barındıran İİT'nin yeniden düzenlenmesi gerekmektedir. **"İİT-2025: Eylem Programı"** belgesinin zirve sonunda açıklanarak, gelecek 10 yıl için bir yol haritasının çizilmesi, değişimin işareti.

Mevcut durumda daha fazla reform yapılması gerekirken, Teşkilat içerisinde gerçekten bir bütünlük olmadığı da bilinmektedir. Türkiye, dönem başkanlığı süresince bu sorun üzerine yoğunlaşarak üye ülkeler arasında ortak hareket etmeyi ve işbirliği yapmayı teşvik etmelidir. Bunun için bugün bütün İslam dünyasını doğrudan etkileyen İslam karşıtlığı, Filistin meselesi ve Müslüman azınlıklar gibi konular üzerine yoğunlaşarak çalışmalara başlamakta fayda vardır.

Böylelikle bir ortak eylem bilinci ve kültürü daha kolay kurulabilir. Teşkilat yapısına dahil alt kuruluşlar daha işlevsel kılınmalı ve etkin kullanılmalı; farklı alanlarda kurulmuş alt birimler daha faal hale getirilmelidir. Ayrıca İİT'nin ve alt yapılanmalarının siyasi ve diplomatik ağırlığının da artırılması gerekmektedir.

İİT üye ülkeleri farklılıklarını bir kenara bırakarak, ortak payda olan İslam'ın merkezinde birleşmeleri ve ortak bir ajandayla hareket etmelidirler. Ancak bu şekilde İİT, kendisinden beklenen vizyonu ortaya koymuş olur.

6. KAYNAKÇA

- Abdulkadir Aksöz, “İslam İşbirliği Teşkilatı Ne İşe Yarar?”
www.academia.edu/10102681/%C4%B0slam_%C4%B0%C5%9Fbirli%C4%9Fi_Te%C5%9Fkilat_%C4%B1_Ne_%C4%B0%C5%9Fe_Yarar
- Asım Cezayirlioğlu, “İslam İşbirliği Teşkilatı ve Etki Sahası”, Seydikemer.net, 05.04.2016
- Beril Dedeoğlu, “İslam İşbirliği Zirvesi: Türkiye’den Uyarı Ve Öneriler”, Star Gazetesi, 20.04.2016
- Bünyamin Keskin, “İslam İşbirliği Teşkilatı (İİT):Tarihi, Yapısı Ve Geleceği”, SETA Perspektif, Nisan 2016
- Erdal Tanas Karagöl, “İslam Zirvesi’nde Türkiye’nin Dönem Başkanlığı Ne Anlama Geliyor?”, Yeni Şafak Gazetesi, 14 Nisan 2016
- Erdal Tanas Karagöl, “Müslüman Ülkelerin Sesi: İslam İşbirliği Teşkilatı (İİT)”, Yeni Şafak, 11 Nisan 2016
- İsmail Özdemir, “İslam İşbirliği Teşkilatı'nın İşlevselliği Ve Türkiye”, Ortadoğu Gazetesi, 18.04.2016
- Mehmet Seyfettin EROL, “Çok Kutuplulukta Yeni Adres: İslam İttifakı”, Uluslararası Strateji ve Güvenlik Araştırmaları Merkezi (USGAM), 17.04.2016
- Sema KALAYCIOĞLU, “OIC İstanbul Toplantısı Ve Türkiye İçin Taşındığı Önem”, TASAM Türk Asya Stratejik Araştırmalar Merkezi, 18.04.2016